

Patoloji Pratiğinde Sık Rastladığımız Eponimlere Bir Saygı Duruşu*

A Tribute to Common Eponyms in Pathology Practice

Fadime Eda Gökalp Satıcı¹

¹Uz. Dr., Tarsus Devlet Hastanesi, Patoloji Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-3103-7856>

Öz

Eponim bir buluş, icat ya da belirli bir dönemin bir kimsenin adıyla anılmasıdır. Eponim, Fransızca "éponyme" sözcüğünden gelir. Etimolojik kökenine bakıldığında Epi "üstüne, üzerine, ile ilgili" ve ónoma "isim, ad" olmak üzere iki bileşenden oluşur. Tıbbi terminolojide hastalıkların, anatomik yapıların, skorlama sistemlerinin, tümörlerin, mikroorganizmaların, teşhis ve tedavi yöntemlerinin isimlendirilmesinde kullanılan bolca eponim mevcuttur. Patoloji pratiğinde karşılaştığımız neoplazilerin isimlendirilmesinde de neoplazilerin keşfi ya da tanımlanmasında emeği geçen bilim insanlarının isimlerine sıkça rastlanmaktadır. Özellikle de mikroskopun yoğun kullanımı sonrası tümörlerin keşfinin hızlandığı XIX. yüzyılda yaşamış bilim insanlarının isimleriyle tümörlerin anıldığı dikkatimizi çekmiştir. Bunların bir kısmı tümörlerin kaynaklandığı hücreleri keşfeden bilim insanları iken bir kısmı bizzat neoplastik lezyonları tanımlamışlardır. Derlememizde yer alan bilim insanları içerisinde o dönemlerde kadınların bilim dünyasında azınlık olduğu düşünüldüğünde Sophie Spitz ve Maria Dabska isimli iki kadın bilim insanının yer alması mutluluk vericidir. Ayrıca patolojinin babası olarak anılan Sir James Paget, kanser genetiğinin öncüsü Aldred Scott Warthin, morfolojik yapıların fizyolojisini keşfetmenin önemine dikkat çeken Enrico Sertoli derlemede öne çıkan diğer isimlerdir. Derlememizde yer alan bilim insanlarının hayatlarının her yönden ilgi çekici olduğu ve onların akademik hayatlarına ışık tutmanın gelecek nesiller açısından da ilham verici olduğu düşüncesiyle makalemizi paylaşmak istedik.

Anahtar kelimeler: Eponim, Patoloji, Tıbbi terminoloji

ABSTRACT

An eponym refers to a discovery, invention, or a specific period named after a person. The term "eponym" originates from the French word éponyme, which, in turn, derives from the Greek epi ("upon, related to") and ónoma ("name"). In medical terminology, numerous eponyms are used for naming diseases, anatomical structures, scoring systems, tumors, microorganisms, as well as diagnostic and therapeutic methods. In pathology practice, the nomenclature of neoplasms frequently includes the names of scientists who contributed to their discovery or characterization. Notably, with the widespread use of the microscope, the identification of tumors accelerated in the 19th century, and many tumors have since been named after scientists from that period. Some of these individuals identified the cells from which the tumors originated, while others directly described neoplastic lesions. It is particularly noteworthy that among the scientists covered in our review, two female researchers—Sophie Spitz and Maria Dabska—are included, considering the underrepresentation of women in the scientific community at the time. Additionally, prominent figures such as Sir James Paget, known as the father of pathology, Aldred Scott Warthin, a pioneer in cancer genetics, and Enrico Sertoli, who emphasized the importance of understanding the physiology of morphological structures, stand out in our study. We believe that the lives of these scientists are fascinating from multiple perspectives and that shedding light on their academic journeys will serve as an inspiration for future generations. With this perspective in mind, we present our article.

Keywords: Eponym, Pathology, Medical terminology

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2025;15(2):423-435

DOI: 10.31020/mutfd.1634759

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 06 Şubat 2025; Kabul Tarihi - Accepted: 17 Mart 2025

İletişim - Correspondence Author: Fadime Eda Gökalp Satıcı <edagokalp8@gmail.com>

Bu derginin içeriği Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License kapsamında lisanslanmıştır.

Giriş

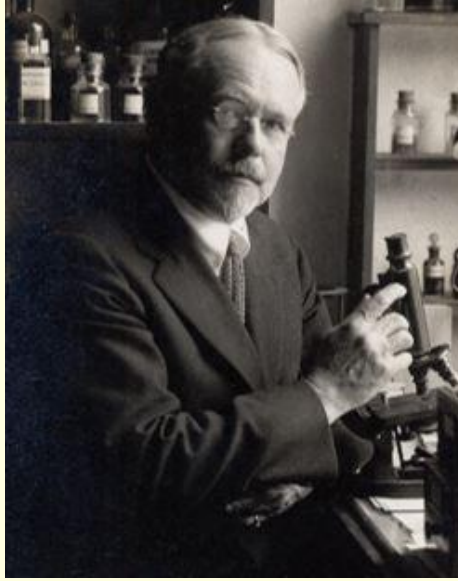
Eponim bir buluş, icat ya da belirli bir dönemin bir kimsenin adıyla anılmasıdır. Eponim, Fransızca "éponyme" sözcüğünden gelir. Etimolojik yapısına bakıldığında Yunanca kökenli olup *Epi* "üstüne, üzerine, ile ilgili" ve *ónoma* "isim, ad" olmak üzere iki bileşenden oluşur.¹ Eponimler yaklaşık 500.000 terim içeren tıp terminolojisinde de sıklıkla kullanılmaktadır.^{2,3} Bazı hastalık ve sendromlar, keşfeden ya da tanımlanmasıyla ilgili gelişmelere imza atan kişi veya kişilerin ad-soyad veya soyadlarıyla isimlendirilmektedir. Bunun yanı sıra hastalığın tanımlandığı ilk hastanın ismiyle anılan hastalıklar da mevcuttur. Buna örnek olarak Rachel Cowden'dan adını alan Cowden sendromu verilebilir.⁴ Tıp alanında kullanılan cihaz ve aletlere de keşfeden kişilerin isminin verilmesi tıbbi terminolojideki eponimlere bir diğer örnektir. Kardiyak işlemlerde kullanılan stent Charles Stent'ten, görüntüleme yöntemi olarak kullanılan röntgen cihazı Wilhelm Conrad Röntgen'den isim almıştır.⁵ Anatomik yapıları ilk olarak tarifleyen bilim insanlarının isimlerinin o yapılara verilmesi de sıkça karşımıza çıkar. Östaki borusunun Bartolomeo Eustachi'den kemikte bulunan Havers kanallarının Clopton Havers'ten dolayı isimlendirilmesi gibi.⁶ Eponimler kullanılırken keşfeden bilim insanının adı/ soyadı/adı soyadının yanına hastalık, sendrom gibi kelimelerin eklenmesiyle tamlama oluşturularak kullanılabildiği gibi bazen de kelimenin sonuna ek getirilerek kullanılabilir. Örneğin Leismaniazis, bu hastalığa sebebiyet veren paraziti keşfeden William Boog Leishman'dan adını alır. Günümüzde patoloji pratiğinde de tümör terminolojisinde eponimler sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Robert Hooke'un 1665'te hücreyi keşfi, ilerleyen yıllarda Rudolf Virchow'un kanseri hücrelerle ilişkilendirmesi sıklıkla XIX. yüzyılda neoplastik lezyonların tanımlanmasına zemin hazırlamıştır. Gerçekten de çoğunlukla XIX yüzyılın ortalarında yaşamış bilim insanlarının isimleriyle tümörlerin anıldığı dikkatimizi çekmiştir. Bunların bir kısmı tümörlerin kaynaklandığı hücreleri keşfeden bilim insanları iken bir kısmı ise bizzat neoplastik lezyonları tanımlayan bilim insanlarıdır. Çoğunlukla tanımladıkları tümöre bir isim vermişlerdir fakat ilerleyen dönemlerde aynı tümöre rastlayan bilim adamlarının referans vermeleri ve onları onurlandırmaları amacıyla ilgili tümörleri keşfeden bilim insanlarının isimleriyle anmaları da söz konusudur. O dönemlerde kadınların tıp dünyasında azınlıkta olduğu düşünüldüğünde derlediğimiz eponim terimler arasında Sophie Spitz ve Maria Dabska isimli iki kadın bilim insanının bulunması mutluluk vericidir. Eponimler, yalnızca geçmişteki bilim insanlarını onurlandırmakla kalmayıp bu bilim insanlarını geleceğe taşıyarak genç bilim insanlarına ilham kaynağı da olmaktadır.

Biz de bu düşünceden hareketle patoloji pratiğinde, neoplazilerin isimlendirilmesinde kullanılan eponimleri derleyerek bu konuya dikkat çekmek ve ilgili bilim insanlarını anmak istedik. Bu amaçla patolojinin ana kitaplarından Robbins & Cotran Hastalıkların Patolojik Temeli'ni gözden geçirerek eponimleri belirledik. Yalnızca neoplastik lezyonları derlemeye dahil ederek diğer hastalık/sendromları dışladık. Neoplastik lezyonlar içerisinde bizzat neoplastik lezyonun tanımlanmasında etkili olmasa dahi lezyonun köken aldığı hücrenin keşfinde rol oynayan bilim insanlarını da çalışmaya dahil ettik. Makalemizde bahsi geçen bilim insanlarını alfabetik sırayla okuyuculara sunuyoruz.

Kanser genetiğinin babası: Aldred Scott Warthin (1866-1931)

Greensburg, Indiana'da 21 Ekim 1866'da doğan Aldred Scott Warthin (**Şekil 1**) Michigan Üniversitesi'nde tıp eğitimi almış ve kariyeri boyunca önce dahiliye sonra patoloji alanında olmak üzere Michigan Üniversitesi'nde çalışmıştır.⁷ Warthin tümörü sıklıkla parotis bezinde ağrısız büyüyen kitle ile prezante olan iyi huylu bir tükürük bezi tümörüdür. Sigara kullanımıyla ilişkili olup erkeklerde daha sık görülür. Warthin, bu tümörün lenfoid stroma içinde papiller ve kistik yapılar ile karakterli histolojik yapısını tanımlamış ve bu tümöre "papiller kistadenoma lenfomatozum" adını verse de zaman içinde tümör onun adıyla anılmaya başlamıştır.⁸ Warthin'in bu tümörü tanımlaması, tükürük bezi tümörlerinin histopatolojik sınıflandırılmasında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Michigan Üniversitesi'nde patoloji profesörü olarak

görev yaptığı sırada Warthin diğer çalışmalarıyla kanser ile genetik faktörler arasındaki ilişkiyi inceleyen öncülerden biri olmuştur.^{9,10} Ayrıca sifiliz üzerine de çalışmaları mevcut olup sifiliz spiroketlerini gösteren Warthin–Starry boyasını geliştirmiştir.¹¹ Warthin 1931 yılında ani bir şekilde astım hastalığına nedeniyle yaşama veda etmiştir.

Şekil 1. Aldred Scott Warthin (1866-1931)⁷

Tıbbın insan vücudunu keşfinde morfolojiden fonksiyona: Enrico Sertoli (1842–1910)

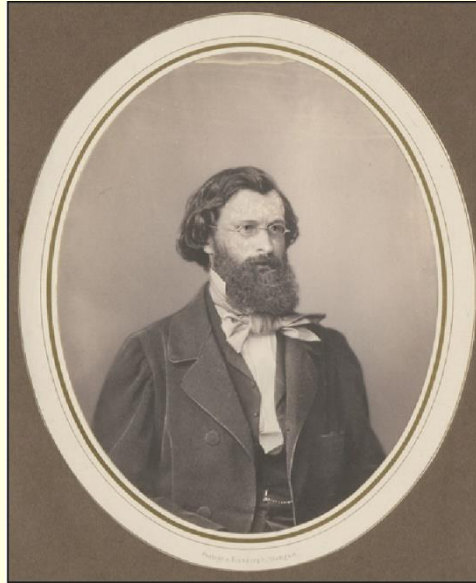
Enrico Sertoli (**Şekil 2**) 1842 yılında İtalya'nın Sondrio kentinde dünyaya gelmiştir.¹² 18 yaşına geldiğinde Pavia Üniversitesi Tıp Okulu'nda eğitim görmeye başlayan Sertoli, plateletleri keşfeden Giulio Bizzozzero ve Nobel ödüllü Camello Golgi ile yakından çalışma fırsatı bulmuştur.¹³ Tıp fakültesinden mezun olduğu yıl henüz 23 yaşında iken yayımladığı makalesinde testisin en küçük histolojik birimi olan seminifer tübüller içerisinde spermatogenik hücreler yanısıra destek görevi gören daha sonraları Sertoli hücreleri olarak anılacak “branched” olarak tariflediği hücreleri tanımlamıştır. Bu hücrelerin yağ damlacıkları içeren şeffaf sitoplazma ve nükleolustan oluşan konik veya prizmatik şekilli olduklarını tariflemiştir. Sertoli hücreleri, spermatogenezi destekleyen ve kan-testis bariyerini oluşturan hücrelerdir. Sertoli başlangıçta bu hücrelerin işlevini anlamasa da çeşitli hayvanlar üzerinde yaptığı çalışmalarla Sertoli hücrelerinin spermatogenik hücreleri desteklemek ve beslemek ile görevli olduklarını ve hasarlı hücreleri fagosite ettiklerini keşfetmiştir.¹³ Bu hücrelerin keşfi testis histolojisi ve fizyolojisinin anlaşılması kadar üreme biyolojisine de katkıda bulunmuştur. Öğrencilerine yaptığı bir konuşma sırasında da form ile fonksiyon arasındaki yakın ilişkiyi vurgulaması Sertoli'nin akademik çalışma stilini vurgular niteliktedir.¹² Sertoli bunun yanısıra histoloji ve anatomi alanında birçok çalışma yapmıştır. 37 yıllık kariyerinden sonra 1907'de emekli olan bilim insanı 1910 yılında hayata veda etmiştir.

Şekil 2. Enrico Sertoli (1842–1910)¹²

Zoolojiden histolojiye: Franz von Leydig (1821–1908)

Almanya’da 1821 yılında dünyaya gelen Franz von Leydig (**Şekil 3**), babasının mesleği olan bahçıvanlık ve arıcılık sayesinde zoolojiye ilgi duymuştur.¹⁴ Küçük yaşlardan itibaren edindiği mikroskopuyla uğraşlarda bulunan Leydig, Würzburg Üniversitesi'nde tıp eğitimi almıştır. Daha sonraları hayvan ve insan dokularının mikroskopik yapıları üzerine önemli çalışmalar yapan bilim insanı anatomi ve histoloji alanında yoğunlaşmıştır. 1850 yılında testiste seminifer tübüller arasındaki intertisyumda yerleşim gösteren, testesteron salgılayarak spermatogeneze destek veren Leydig hücrelerini tanımlamıştır.¹⁵ 1857'de Tübingen Üniversitesi'nde Zooloji ve Karşılaştırmalı Anatomi profesörü olmuştur. “Lehrbuch der Histologie des Menschen und der Thiere” en önemli eseri kabul edilmekte olup bu eser ile karşılaştırmalı histolojinin öncüsü kabul edilmiştir.¹⁴ 1875'te Bonn Üniversitesi'nde karşılaştırmalı anatomi profesörü olmuş ve burada anatomi enstitüsünde müdürlük görevini yerine getirmiştir. 1 Nisan 1887'de emekli olan Leydig 13 Nisan 1908'de doğum yeri olan Tauber'de hayata veda etmiştir.

Şekil 3. Franz von Leydig (1821–1908)¹⁴

Metastatik over tümörlerinin keşfi: Friedrich Ernst Krukenberg (1871–1946)

1 Nisan 1871 tarihinde Almanyada dünyaya gelen Friedrich Ernst Krukenberg (**Şekil 4**), Bonn Üniversitesi'nde jinekoloji profesörlüğü yapmıştır. Tıp öğrenimi yaptığı Marburg Üniversitesi'nde 1896 yılında yeni bir over tümörü tipi tanımlamıştır.^{16,17} Bundan altı yıl sonra bu tümörün primer olarak overden kaynaklanmadığı ve metastatik olduğu anlaşılmıştır.¹⁸ Gerçekten de Krukenberg tümörü overde genellikle çift taraflı izlenen sıklıkla mide taşı yüzük karsinomu kaynaklı onun dışında kolon, pankreas, safra yolları, meme ve apendiks gibi organlardan kaynaklanan bir tümör olarak günümüzde bilinmektedir.¹⁹ Krukenberg'in bir diğer ilgi alanı da oftalmolojidir.²⁰ 1928 yılında emekli olan Krukenberg hobisi olan kayak uğruna İsviçre Cenevre gölü yakınlarına taşınmış, bundan 18 yıl sonra 1946 yılında hayata gözlerini yummuştur.

Şekil 4. Friedrich Ernst Krukenberg (1871–1946)¹⁷

Over tümörlerinin sınıflandırmasında etkili bir bilim insanı: Fritz Brenner (1877-1969)

Almanya'nın Osthofen kentinde 1877 yılında dünyaya gelen Fritz Brenner, 1904 yılında Heidelberg Üniversitesi'nden tıp doktorasını almıştır. Brenner 1907 yılında üç olgu paylaştığı "Das Oophoroma folliculare" isimli makalesinde graffian foliküllere benzettiği bir tümör tanımlamıştır.²¹ 1932 yılında Robert Meyer, Brenner'in anısına bu tümörü Brenner tümör olarak isimlendirmiştir. Brenner tümör günümüzde benign, borderline ve malign olarak sınıflandırılmaktadır. Borderline ve malign tipleri nadiren karşımıza çıkmaktadır. 1910 yılından itibaren o sıralarda Hollanda'nın kolonisi olan Güney Afrika'ya taşınan Brenner 1969'da Johannesburg'de hayatını kaybetmiştir.

Kanser Adam (Cancer Man): James Stephen Ewing (1866-1943)

James Stephen Ewing (**Şekil 5**) 1866-1943 yıllarında yaşamış Amerikalı patoloğtur.²² 1866 yılında nüfuslu bir ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya gelen Ewing, 14 yaşındayken femur kemiğinde gelişen osteomiyelite bağlı olarak belli bir dönemi yatak istirahatinde geçirmiştir.²² Bu dönemde mikroskop kullanmayı öğrenmiştir. Newyork Hekimler Koleji'nde eğitim alan Ewing bu dönemde patolojiye ilgi duyduğunu fark etmiştir. 1899'da Cornell Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne ilk patoloji profesörü olarak atanmıştır. 1919 yılında kanseri anlamada kapsamlı bir kaynak olan ve birçok dile çevrilen "Neoplastic Diseases: A Textbook on Tumors" isimli kitabı yayımlanmıştır.²³ Bu kitapta paylaştığı çalışmalarla modern onkolojinin temelini atmıştır. 1921 yılında ise kemik tümörleri üzerine yaptığı çalışmalarda, özellikle çocukluk ve genç erişkinlik

döneminde görülen ve sonraları Ewing sarkomu olarak bilinecek agresif bir kemik tümörünü “kemiğin diffüz endotelyomasi” şeklinde tarifleyerek ilk kez detaylı bir şekilde tanımlamıştır.²⁴ Bu tümörün o dönemde iyi bilinen kemik tümörü osteosarkomdan farklı olduğuna dikkat çekmiştir. Günümüzde Ewing sarkomu tanısında histopatoloji halen anahtar rol üstlenmekte olup Ewing sarkomu küçük, yuvarlak, mavi hücreli tümörler grubunda yer almaktadır. Bu hücrelerin fibröz bantlarla ayrılmış tabakalar halinde büyüme paterni sergilediği izlenir. James Stephen Ewing ayrıca tümörün radyoterapiye duyarlı olduğunu keşfederek tedavi yaklaşımlarına da katkıda bulunmuştur. 1931 yılında TIME dergisinin kapağında Cancer Man Ewing başlığıyla yer alan Ewing 1939’da emekli olana dek Memorial hastanesinde çalışmıştır. Onun çabaları sayesinde Memorial Amerika Birleşik Devletleri’nde kanser merkezleri için öncü hale gelmiştir. Ewing, 1943 yılında mesane kanseri nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

Şekil 5. James Stephen Ewing (1866-1943)²²

Fizyolojinin babası: Johannes Peter Müller (1801–1858)

Peter Müller (**Şekil 6**) 1801 yılında Almanya’nın Koblenz kentinde dünyaya gelmiştir.²⁵ Müller, fizyoloji, embriyolojik gelişim ve üreme sistemi anatomisi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınır. Günümüzde sıklıkla Karsinosarkom olarak bilinen Malign Mikst Müllerian Tümör, Müller’in tanımlamış olduğu Müller kanallarından (paramezonefrik kanal) gelişmektedir. Fizyoloji çalışmaları ses, konuşma ve işitme üzerine yoğunlaşmıştır. “Handbuch der Physiologie des Menschen” isimli kitabı fizyolojide yeni bir çağı başlatmıştır. Bu sebeple kimi kaynaklarca Müller fizyolojinin kurucusu sayılır. Fizyoloji çalışmalarından sonra karşılaştırmalı anatomiye ağırlık veren Müller tendon kaynaklı yapıların isimlendirmesinde “desmoid” terimini ve günümüzde filloides olarak bilinen o dönem “cystosarcoma phyllodes” şeklinde isimlendirdiği tümörü tanımlamıştır.²⁶ Geride birçok akademik çalışma bırakan Müller 1858 yılında Berlin’de hayatını kaybetmiştir.

Şekil 6. Johannes Peter Müller (1801–1858)²⁵

Sık görülen pilomatriksomanın nadir kullanılan isminin ilham kaynağı: Louis Malherbe

Günümüzde yaygın ismi Pilomatriksoma olan ve kıl folliküllerinden köken aldığını bildiğimiz lezyon 1880 yılında Fransız patolog Malherbe tarafından sebace bezlerden köken alan bir epitelyoma olarak tanımlanmıştır.²⁷ Bu sebeple pilomatriksoma kimi kaynaklarda Malherbe'nin Kalsifiye Epitelyoması olarak da geçmekle birlikte lezyonun köken aldığı birimi yanlış tanımlaması nedeniyle kullanımı günümüzde çok önerilmemektedir. Baş-boyun ve kol lokalizasyonunu seven iyi huylu bu lezyon sıklıkla çocuklarda görülür. Klinik olarak düzgün sınırlı kimi zaman kalsifiye nodül şeklindedir. Histopatolojik incelemede bazaloid hücreler, trikilemmal keratinizasyon, hayalet hücreler izlenir. Kalsifikasyon ve yabancı cisim reaksiyonu eşlik edebilir. Malherbe'nin hayatı ile ilgili bilgilerimiz sınırlı olup doğum ve ölüm tarihi de dahil olmak üzere yaşamına ilişkin birçok ayrıntıya ulaşmak mümkün olmamıştır.

Pediyatrik patolojide devrim yaratan bilim insanı: Max Wilms (1867–1918)

Max Wilms (**Şekil 7**) 1890'da tıp doktorasını bitirmiş, patoloji eğitiminin ardından cerrahi eğitimi almış 1910 yılında Heidelberg Üniversitesi Cerrahi kürsüsünde çalışmaya başlamıştır.²⁸ Bu dönemde birçok cerrah Wilms ile çalışabilmek için Heidelberg Üniversitesi'ne akın etmiştir.²⁹ Wilms 1899'da embriyonik dokulardan köken aldığını öne sürerek böbrekte yerleşim gösteren Wilms tümörünü tanımlamıştır.³⁰ Wilms'in bu tümörü tanımlaması erken teşhis ve tedavi ile yüksek oranda iyileşebilen bir hastalık olması nedeniyle çocuk onkolojisi için büyük önem taşımaktadır. Wilms'in diğer bir çalışma alanı da tüberkülozdur. 1918 yılında difteri tanılı bir hastayı opere eden Wilms aynı hastalığa yakalanarak 50 yaşında iken talihsiz bir biçimde yaşama veda etmiştir.

Şekil 7. Max Wilms (1867–1918)²⁸

Çağına damga vurmuş bir kadın patolog: Maria Dabska (1921-2014)

Polonyalı patolog Maria Dabska (**Şekil 8**), nadir vasküler tümörlerin anlaşılmasına yaptığı katkılarla patoloji dünyasında iz bırakmış bir bilim insanıdır.³¹ Dabska tümörü, onun bilimsel çalışmaları sayesinde literatüre kazandırılmış ve bugün bu ad yanısıra “papiller intralenfatik anjoendotelyoma” da kullanılmaktadır.³² Dabska tümörü, çocuklarda izlenen iyi prognozlu vasküler bir neoplazidir. Maria Dabska’nın diğer çalışma alanları deri eki tümörleri başta olmak üzere cilt neoplazileri, meme tümörleri ve yumuşak doku tümörleridir.³³⁻³⁶ Mesleğinin son yıllarını Almanya’da icra eden ünlü patolog 1988’de emekli olarak Amerika’ya yerleşmiştir.³¹ Tıbbi literatürde kullanılan eponimlerde, kadın bilim insanları azınlıkta iken Dabska bir neoplaziye adını vererek tıpkı Sophie Spitz gibi kadın hekimler için ilham verici olmuştur. Bilim insanı 2014 yılında hayata veda etmiştir.

Şekil 8. Maria Dabska (1921-2014)³¹

Dermatolojiden patolojiye giden yolu yaygınlaştıran bilim insanı: Moritz Kaposi (1837–1902)

Moritz Kaposi (**Şekil 9**), 23 Ekim 1837'de Macaristan'ın Kaposvár şehrinde dünyaya gelmiştir.³⁷ Viyana Üniversitesi'nde tıp eğitimi alan Kaposi daha sonra dermatoloji alanında çalışmalar yapmıştır. 1872 yılında “multiple idiopathic pigmented sarcoma of the skin” (çoklu idiyopatik pigmente deri sarkomu) ismiyle günümüzde Kaposi sarkomu olarak bilinen antiteyi tanımlamıştır.³⁸ İlk tanımladığı hastalar, çoğunlukla yaşlı erkekler olup, lezyonlar yavaş ilerleyen ve ciltte mor-kırmızı lekelerle kendini göstermekteydi. Kaposi, modern dermatolojinin gelişiminde önemli bir kurum olan ve birçok dermatolojik hastalığın keşfinde rol oynayan Viyana Dermatoloji Okulu'nda çalışmış ve mentoru Ferdinand von Hebranın ölümünden sonra okulun başkanlığını yapmıştır.^{37,39} Tanımladığı diğer antiteler egzema herpeticum, lupus eritematosus ve xeroderma pigmentosumdur.³⁹ Von Hebra ile akademik bağlantısı yanı sıra kızıyla evlenerek akrabalık ilişkisi de kurmuştur.³⁷ Kaposi Moritz'in orijinal soyadı değildir. Gerçekte soyadı Kohn olup doğduğu şehir olan Kaposvár'dan ilhamla kendi isteğiyle Kaposi ile değiştirmiştir. Bu değişimin ardında iki farklı teori öne sürülmektedir; ilki Kohn soyadının Viyana'daki çokluğu nedeniyle Moritz'in çalışmalarının başkalarıyla anılmasından endişe etmesi, ikincisi Kohn soyadının Yahudiliği çağrıştırmasıdır. Sebep ne olursa olsun bu değişim ile birlikte nesiller boyu Moritz'in tanımladığı neoplazi “Kaposi” sarkomu olarak anılmıştır. Dermatolojik hastalıkları tanımlamada patolojik incelemenin yaygınlaşmasında rol oynayan Kaposi, 6 Mart 1902'de Viyana kentinde hayata veda etmiştir.

Şekil 9. Moritz Kaposi (1837–1902)³⁷

Paul Langerhans (1847–1888)

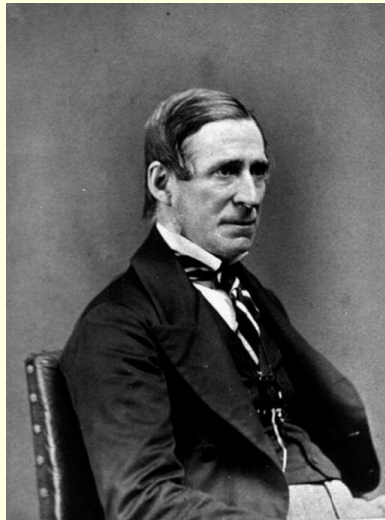
Babası da hekim olan Paul Langerhans (**Şekil 10**) 1847'de Berlin'de dünyaya gelmiştir.⁴⁰ Paul Langerhans, 1868'de ciltte bulunan ve günümüzde Langerhans hücreleri olarak adlandırılan dendritik hücreleri keşfetmiştir. Langerhans hücreli histiyositoz ise XX. yüzyılda farklı araştırmacılar tarafından tanımlanmıştır. Langerhans'ın yine adıyla anılan bir diğer önemli keşfi ise 1869 yılında “Contributions to the microscopic anatomy of the pancreas” isimli tezinde paylaştığı pankreasta insülin salgılamakla görevli Langerhans adacıklarıdır.⁴¹ Böylece o zamana dek yalnızca tükürük bezi benzeri ekzokrin salgı yapan bir organ olarak kabul edilen pankreasın endokrin işlevi de ortaya çıkmıştır.^{40,42} 1871'de Rudolf Virchow onun için Freiburg Üniversitesi'nde patolojik anatomi alanında bir pozisyon ayarlamış ve Langerhans iki yıl içinde profesör olmuştur. 1887 yılında böbrek yetmezliğine bağlı komplikasyonlar nedeniyle mesleki faaliyetlerine devam edemeyen Langerhans, bir yıl kadar sonra üremi nedeniyle genç yaşta hayata gözlerini yummuştur.

Şekil 10. Paul Langerhans (1847–1888) ve eşi Louise Emilie Margarethe Langerhans⁴⁰

Birden fazla hastalığa adını veren patolojinin babası: Sir James Paget (1814-1899)

17 çocuklu kalabalık bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen 1814-1899 yılları arasında yaşayan İngiliz cerrah ve patolog Sir James Paget (**Şekil 11**) kemik ve deri hastalıkları üzerine olan çalışmalarıyla “patolojinin babası” olarak tanınmaktadır.^{43,44} Gençliğinde botaniğe ilgi duyan Paget bu ilgisinin ona gözlemci ve çalışkan olma fırsatı verdiğini ifade etmiştir. Gerçekten de günlük çalışma saatleri 16-17 saati bulan bilim insanının ekzositoz, nörofibromatozis, kanser patogenezi, trichinosisin keşfi gibi farklı alanlarda tıbbı katkıları olmuştur. Kemiklerde aşırı büyüme ile karakterli Paget hastalığını (Osteitis Deformans) tanımlaması yanısıra 1843 yılında çalıştığı St Bartholomew hastanesinde meme ucu ve areolada döküntü şikayetiyle gelen hastalarda meme derisinde izlenen eksudatif görünümlü ve tedaviye dirençli lezyonları takibe alarak birkaç yıl içerisinde bu hastalarda tümöral lezyonların geliştiğini fark etmiştir.⁴⁵ Paget, bu bulguları 1874’te “On Disease of the Mammary Areola Preceding Cancer of the Mammary Gland” (Meme Bezi Kanserinden Önceki Meme Areolası Hastalığı Üzerine) isimli raporunda paylaşarak memeye özgü Paget hastalığını tanımlamıştır⁴⁶. 30 Aralık 1899’da hayata gözlerini yuman bilim insanı için Westminster Abbeyde büyük bir tören düzenlenmiştir.

Şekil 11. Sir James Paget (1814-1899)⁴⁴

Spitz nevüsün isim annesi: Sophie Spitz (1910-1956)

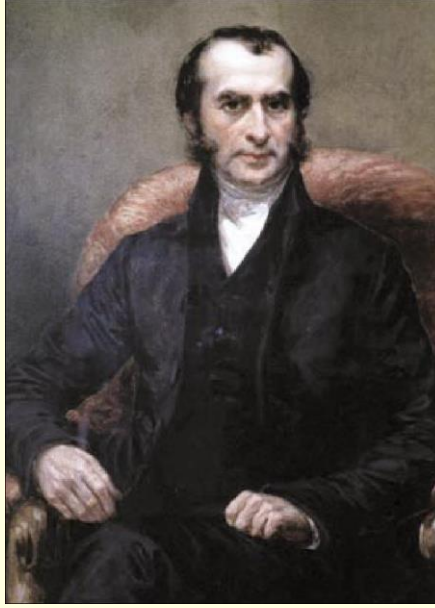
Amerika Birleşik Devletleri'nde 4 Şubat 1910'da dünyaya gelen Sophie Spitz (**Şekil 12**) patolog amcasının etkisiyle genç yaşlardan itibaren tıp ile iç içe olmuştur.⁴⁷ Sophie Spitz 1945'te The American Journal Of Pathology dergisinde yayımlanan makalesinde yıllarca izlediği 13 çocuk hastayı malign melanom tanılı erişkin hastalarla karşılaştırmasından doğan sonuçları paylaşmış ve çocukluk çağında görülen juvenil melanomların erişkinlerde izlenen melanomlardan farklı olarak metastaz kapasitesinin olmadığı ve dolayısıyla iyi huylu olduğuna dikkat çekmiş ve bu yayınından yıllar sonra günümüzde Spitz nevüs olarak adlandırılan antitenin "isim annesi" olmuştur.⁴⁸ Böylece birçok çocukluk çağı olgusu melanom tanısı almaktan ve gereksiz tedavilerden kurtulmuştur. Ayrıca tıp dünyasında kadınların azınlıkta olduğu bir dönemde bu çalışmasıyla döneme damga vurması kadın hekimler açısından her daim ilham verici olmuştur. Maalesef ki Sophie Spitz zamansız bir şekilde 1956 yılında New York Hospital Patoloji klinik şefi iken 46 yaşında metastatik kolon kanseri nedeniyle hayata gözlerini yummuştur.

Şekil 12. Sophie Spitz (1910-1956)⁴⁷

Hematolojik malignitelerin tanımlanmasının ilk basamağını oluşturan patolog: Thomas Hodgkin (1798-1866)

İngiltere'nin başkenti Londra'da dünyaya gelen Thomas Hodgkin (**Şekil 13**) tıp eğitimini tamamladıktan bir süre sonra patolojiye ilgi duymuş ve 1832 yılında lenf nodları ve dalakta tümör oluşumuyla karakterli lenfoma türünü tanımladığı bir makale yayımlamıştır.^{49,50} Postmortem incelemeleri sonucunda lenf nodları ve dalakta inflamasyon bulguları sergilemeyen yalnızca büyüme ile karakterli patolojinin hastaların klinik bulgularını açıkladığını makalesinde ele almıştır. Thomas Hodgkin yalnızca bu lenfoma türüne adını vermekle kalmayıp, bu lenfoma dışında kalan lenfomaların Non-Hodgkin Lenfoma şeklinde adlandırılması nedeniyle lenfomaların sınıflandırılmasında da etkili olmuştur. Günümüzde dört alt tipten oluşan Klasik Hodgkin Lenfoma ve Non klasik tip olan nodüler lenfosit baskın olmak üzere Hodgkin lenfoma iki sınıfta incelenir. Histopatolojik incelemede lenfosit, eozinofil ve plazma hücrelerine alt tiplere bağlı olarak değişen miktarda Hodgkin Lenfoma için karakteristik hücreler olan Reed-Stenberg hücrelerinin eşlik ettiği görülür. Hodgkin'in ilgi alanları tıp ile sınırlı olmayıp "Medeniyetin Teşvik Edilmesi Üzerine Bir Deneme" adlı Amerikalı sömürgecilerin yerlilere olan tutumlarını eleştirdiği bir yapıtı mevcuttur.⁵⁰ Bilim insanı 68 yaşında iken 1866 yılında hayatını kaybetmiştir.

Şekil 13. Thomas Hodgkin (1798-1866)⁵⁰

Sonuç

Mikroskopun XVII. yüzyılda keşfi ilerleyen yüzyıllarda neoplastik lezyonların tanımlanmasına olanak sağlamıştır. Derlemeye konu olan bilim insanlarının birçoğunun XIX. yüzyılda yaşadığı dikkatimizi çekmektedir. Ayrıca tamamı Avrupa kıtası ve ABD'ye mensup olup bu durum bu coğrafyaların o dönemin bilim dünyasına hakimiyetini kanıtlar niteliktedir. Dönemin sosyoekonomik hayatı düşünüldüğünde de bu alanda da erkek hakimiyeti şaşırtıcı olmamakla birlikte yine de iki kadın bilim insanının bulunması sevindiricidir. Geline süreçte günümüzde patoloji camiasındaki kadın baskınlığı düşünüldüğünde gelecekteki eponimlerde bu oranın artacağı temenni edilmektedir. Biz de derlememizde yer alan bilim insanlarının hayatlarının her yönden ilgi çekici olduğu ve onların akademik hayatlarına ışık tutmanın gelecek nesiller açısından da ilham verici olduğu düşüncesiyle makalemizi paylaşmak istedik.

Bilgi

Çıkar çatışması bulunmamaktadır. Makalenin hazırlanmasında herhangi bir kişi ya da kuruluştan destek alınmamıştır. Yazar, metinde kullanılan görsellere ilişkin her türlü telif hakkı konusunda sorumluluğun kendisine ait olduğunu kabul etmektedir.

Kaynaklar

1. Barthakur R, Dawka S. Eponyms in Medicine: A Socratic Dialogue. Glob J Med Pharm Biomed Update 2022;17:16.
2. Turan D. Tıp Terminolojisinde Eponimler. Almanca-Türkçe Dil İkiliğinde Eponimler. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 2022;1:103-110.
3. Porep R, Steudel WI. Medizinische Terminologie: Ein programmierter kurs mit kompendium zur einföhrung in die medizinische fachsprache. Stuttgart: Thieme Georg Verlag; 1997.
4. Lloyd KM, Dennis M. Cowden's disease: a possible new symptom complex with multiple system involvement. Ann Intern Med 1963;58:136-142.
5. Ambekar S, Nanda A. Charles Stent and the mystery behind the word "stent". J Neurosurg 2013;119:774-777.
6. Havers C. Osteologia nova, or, Some new observations of the bones, and the parts belonging to them, with the manner of their accretion, and nutrition, communicated to the Royal Society in several discourses to which is added a fifth discourse of the cartilages. Gale Ecco, Print Editions; 1729.
7. Baugh RF. Aldred Scott Warthin: The man behind the tumor. Arch Otolaryngol Head Neck Surg 1987;113:365-367.
8. Warthin AS. Papillary cyst adenoma lymphomatousum: a rare teratoid of the parotid region. J Cancer Res 1929;13:116-125.
9. Warthin AS. Hereditary with reference to carcinoma as shown by the study of the cases examined in the pathological laboratory of the University of Michigan, 1985-1913. Arch Intern Med 1913;12:546-555.

10. Warthin AS. The further study of a cancer family. J Cancer Res 1925;9:279-286.
11. Warthin AS, Starry A. A more rapid and improved method of demonstrating spirochetes in tissues. Am J Syph 1920;4:97-103.
12. Patriarca C, Colecchia M, Clerici C. Enrico Sertoli and the supporting cells of the testis "Morphology is function". Pathologica 2019;111:375.
13. Baratelli GM, Lanzani A, Sacco RN. Biography of enrico sertoli. Urology 2002;60:196-198.
14. Schneider MR. Franz von Leydig (1821–1908), pioneer of comparative histology. J Med Biogr 2012;20:79-83.
15. Leydig Fv. Zur anatomie der männlichen geschlechtsorgane und analdrusen der saugethiere. Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg; 1850.
16. Krukenberg F. Ueber das Fibrosarcoma ovarii mucocellulare (carcinomatodes). Arch Gynäkol 1896;50:287-321.
17. Friedrich Ernst Krukenberg. Wikipedia [Internet] Erişim linki: https://en.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Ernst_Krukenberg Erişim tarihi: 27.02.2025
18. Krukenberg tumor. StatPearls [Internet] Erişim linki: <https://europepmc.org/article/nbk/nbk482284> Erişim tarihi: 27.02.2025
19. Al-Agha OM, Nicastrì AD. An in-depth look at Krukenberg tumor: An overview. Arch Path Lab 2006;130:1725-1730.
20. Krukenberg FE, Menacho M. Observaciones ulteriores de diplococos gonocócicos que se decoloraban, según Gram, sobre la conjuntiva humana. Archivos de Oftalmología Hispano-Americanos 1902;2:301.
21. Brenner T. Das oophoroma folliculare. Frankfurt Z Pathol 1907;1:150.
22. Brand RA. Biographical sketch: James Stephen Ewing, MD (1844-1943). Clin Orthop Relat Res 2012;470:639-641.
23. Ewing J. Neoplastic diseases: A text-book on tumors. Philadelphia, and London: WB Saunders company; 1919.
24. Ewing J. Diffuse endothelioma of bone. Proc New York Path 1921;21:17-24.
25. Johannes Peter Müller. Wikipedia [Internet] Erişim linki: https://tr.wikipedia.org/wiki/Johannes_Peter_M%C3%BCller Erişim tarihi: 27.02.2025
26. Desmoid tumors: Epidemiology, molecular pathogenesis, clinical presentation, diagnosis, and local therapy. Uptodate [Internet] Erişim linki: <https://www.uptodate.com/contents/desmoid-tumors-epidemiology-molecular-pathogenesis-clinical-presentation-and-diagnosis> Erişim tarihi: 27.02.2025
27. Malherbe A. Note sur l'epithelioma calcifié des glandes sebacées. Progr Méd 1880;8:826-828.
28. Raffensperger J. Max Wilms and his tumor. J Pediatr Surg 2015;50:356-359.
29. Morgoshiia TS, Siroejin NA. Professor Max Wilms: 150th anniversary of birth-in memoriam. Pediatrician (St Petersburg) 2017;8:131-134.
30. Wilms M. Die Mischgeschwülste. Leipzig: Arthur Georgi;1899.
31. Schwartz RA, Janniger EJ. On being a pathologist: Maria Dąbska: The woman behind the eponym, a pioneer in pathology. Hum Pathol 2011;42:913-917.
32. Dabska M. Malignant endovascular papillary angioendothelioma of the skin in childhood. Clinicopathologic study of 6 cases. Cancer 1969;24:503-510.
33. Dabska M. Malignant transformation of eccrine spiradenoma. Pol Med J 1972;11:388-396.
34. Dabska M, Huvos AG. Mesenchymal chondrosarcoma in the young: A clinicopathologic study of 19 patients with explanation of histogenesis. Virchows Arch 1982;399:89-104.
35. Paszko Z, Padzik H, Dabska M, et al. Estrogen receptor in human breast cancer in relation to tumor morphology and endocrine therapy. Tumori 1978;64:495-506.
36. Dabska M. Prognosis in breast cancer on the basis of histological evaluation of malignancy according to the criteria of Bloom. Pol Med J 1968;7:908-916.
37. Cohen JM, Burgin S. Moritz Kaposi: A notable name in dermatology. JAMA Dermatol 2015;151:867.
38. Kaposi M. Idiopathisches multiples pigmentsarkom der haut. Arch Derm Syph 1872;4:265-273.
39. Oriel J. Moritz Kaposi (1837-1902). Int J STD AIDS 1997;8:715-717.
40. Jolles S. Paul Langerhans. J Clin Pathol 2002;55(4):243.
41. Langerhans P, Morrison H. Contributions to the microscopic anatomy of the pancreas. Bull Hist Med 1937;5:259-297.
42. Namazi MR. Paul Langerhans: A tribute to an admirable life in science. Arch Dermatol 2008;144:1109.
43. Ulloa JH, Moreno OY, Solano A, et al. Epónimos: Vidas más allá de la cirugía. Medicina 2022;44:237-261.
44. Dubhashi SP, Sindwani RD. Sir James Paget. Indian J Surg 2014;76:254-255.
45. Patel M, Ayyaswami V, Prabhu AV. Sir James Paget-Contributions of a surgeon and pathologist. JAMA dermatol 2018;154:335.
46. Paget SJ. On disease of the mammary areola preceeding cancer of the mammary gland. St Barth Hosp Reports 1874;10:86.
47. Spitz K, Piliang M, Mostow E. Sophie Spitz: A woman ahead of her time. Int J Women's Dermatol 2019;5:190-191.
48. Spitz S. Melanomas of childhood. Am J Pathol 1948;24:591.
49. Hodgkin T. On some morbid appearances of the absorbent glands and spleen. Med Chir Soc Tr 1832;17:68-114.
50. Stone MJ. Thomas Hodgkin: Medical immortal and uncompromising idealist. Baylor University Medical Center Proceedings-Taylor & Francis; 2005. pp: 368-375.